

ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА, ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

Корнейко О.М.

аспірант,

*Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки*

ДЕРЖАВНИЙ РЕЖИМ СРСР У ХРУЩОВСЬКИЙ ПЕРІОД: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Тенденції сучасного розвитку суспільних відносин нерозривно пов'язані з подіями минулого, оскільки в контексті лінійності часу простежуються чіткі причинно-наслідкові зв'язки між історичними подіями та сучасними реаліями.

Українська держава розбудовувалася на підвалинах радянської епохи, а тому період «хрущовської відлиги» в СРСР можна вважати містком між державним устроєм сучасної України та тоталітарною системою, що існувала за часів правління Й. Сталіна. Це актуалізує значення дослідження державного режиму СРСР у період «хрущовської відлиги» у сучасних умовах.

Питання державного устрою СРСР у згаданий період варто вважати складним та дискусійним у контексті історично-правового аналізу, оскільки провідні дослідники історичної науки обмежуються визначенням державного устрою за часів Хрущова як режимом боротьби зі сталінізмом, хоча насправді зазначене питання потребує більш глибокого та ґрунтовного дослідження. У контексті визначення державного режиму СРСР за часів «хрущовської відлиги», варто зазначити, що цей період становив собою наступний етап розвитку тоталітарної системи, який був досконалішим за сталінську модель.

Процес десталінізації, безперечно, приніс свої позитивні результати, зокрема, більш м'якою стала каральна система, але тотальна ідеологізація суспільства певною мірою компенсувала відсутність жорстких каральних заходів, створюючи у широких верств населення тільки ілюзію демократичних перетворень та втілення ідеї народовладдя в життя.

На території України, Хрущовський період став початком ряду важливих трансформаційних процесів у суспільно-політичному житті. Заходи, прийняті в цей час, мали суттєвий вплив на життя населення, зокрема, стосуючись поліпшення соціального, правового та побутового становища громадян. Позитивні оцінки цієї історичної епохи в контексті зазначених аспектів досі побутують у сучасних академічних дослідженнях. З іншого боку, Хрущовський період характеризується початком системної кризи радянського ладу і, що найбільш важливо, радянської практики взаємовідносин зі світовою спільнотою [1, с. 9].

Окремі науковці стверджують, що розбудовуючи черговий етап тоталітаризму на запереченні сталінізму, в основі якого лежав майже середньовічний авторитаризм, творці «відлиги» на перший план висунули ідею розширення народовладдя (звичайно ж, у тоталітарному розумінні) як однієї з форм утвердження нової влади, і на зміну жорстким репресивним інструментам сталінської доби приходять більш тонкі і гнучкі – контрольно-адміністративний і пропагандистсько-ідеологічний [2, с. 124].

Дослідники історичної науки вважають, що реформаторські зусилля влади у першій половині 1960-х років виявилися слабкими й неспроможними. На противагу вищезазначеному, завдяки очевидній підтримці з боку номенклатури, кращі перспективи відкривалися перед прихильниками згортання деєсталінізації, котрі обстоювали консервативно-помірковані тенденції стабілізації суспільно-політичних і соціально-економічних процесів, відмову від реформ і зміцнення характеристик, властивих комуністичній системі [3].

В глобальному контексті, період «хрущовської відлиги» може бути розглянутий як ілюстрація теорії тоталітаризму в її класичному розумінні. Тоталітарні режими неможливі в статичному прояві, і динамічний розвиток є необхідним аспектом їхнього існування. Так, Хрущовський період був часом кардинальних змін у порівнянні з попередньою сторінкою в історії Радянського Союзу – епохою сталінізму. «Відлига» стала своєрідною відповіддю на виклики сталінізму, урізноманітвивши розуміння динаміки державного режиму СРСР. Водночас, закономірне встановлення цієї форми державного режиму проілюструвало послідовність трансформації, через яку проходять недемократичні режими, на конкретному прикладі.

Підсумовуючи результати наукового дослідження, варто наголосити на тому, що існує певна антагоністичність у питанні визначення

державного режиму за часів «хрущовської відлиги». З одного боку, якщо оцінювати діяльність М. Хрущова у контексті відносності до сталінської епохи, то дійсно можна спостерігати суттєву лібералізацію режиму державного управління. На противагу вищезазначеному, неупереджена оцінка діяльності М. Хрущова за абсолютними показниками засвідчила, що державний режим «хрущовської відлиги» варто вважати яскравим зразком послідовної трансформації антидемократичних державних режимів.

Список використаних джерел:

1. Киридон П. Роль партійно-державної номенклатури Української РСР на останньому етапі хрущовської деєталінізації (перша половина 1960-Х років) [Електронний ресурс] / П. Киридон // Уманська старовина. – 2017. – Режим доступу: <http://usj.udpu.edu.ua/article/view/130418/126034>.
2. Концур В. В. Псевдодемократична лексика у тоталітарному дискурсі часів «відлиги» / В. В. Концур. // Актуальні проблеми дискурсології: збірник тез доповідей. – 2017. – С. 123–127.
3. Українське суспільство: від пізнього сталінізму до хрущовської «відлиги» / В. Даниленко, Н. Лаас, М. Смольницька // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика: Зб. ст. – К., 2014. – Вип. 19. – С. 5-19.

Чапля В.С.

студентка;

Канцір В.С.

доктор юридичних наук, професор,

*Навчально-науковий Інститут права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»*

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ЕКСТРАДИЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

На сучасному етапі розвитку нашої держави, під час посилення міждержавного характеру злочинності, дедалі актуальнішим стає питання, пов'язане зі співробітництвом держав у сфері боротьби зі злочинністю. Останніми роками поширюється тенденція щодо збільшення кількості осіб, обвинувачених у вчиненні злочинів в Україні, які переходять від правосуддя на території іноземних держав. Тому,